

sem se sešel z dvanajsterico ali še večjim številom zemljiških agentov, ki so si na moč prizadevali mi kaj prodati in kaj mi niso vsega pripovedovali. Ti zemljiški agentje sestavljajo poseben razred v Ameriki katerega nikakor ne poznamo pri nas doma. Vsi so spretni in izkušeni govorniki, ki nikdar za besedo niso v zadregi. Nikjer na svetu mešetarstvo in agentstvo ni tako razvito kakor v Ameriki. Nobena kupčija se tukaj ne izvrši brez mešetarja, ki navadno plačilo dobi od obeh stranij. V novih krajih, ki se še le naseljujejo in se še ni našlo nobeno merilo za ceno lastnine, ki prehaja pogosto iz roke v roko je za te gospode pravi raj. Hitro zvedo, kje se začenja zanje tak zemljiški boom in prilete kakor jastrebi na mrhovino. Južna Florida in posebno njeno središče grofija Orange je od njene osnove 1881. leta do nastopa rumene mrzlice leta 1888. bila za agente tak raj. Priseljenci so prihajali od vseh stranij in lastnina se je dražilo ne le slednji dan, da rekli bi vsako uro. Od 800 ljudij leta 1881. se je prebivalstvo pomnožilo na 40.000. V tem času so si agentje in špekulantje nabrali ogromne svote denarja. Mnogi iz med njih so prišli semkaj peš brez centa (krajcarja) v žepu, ali tukaj so se vozili v kočijah, živeli jako potratno, denar so kar razmetavali. Vse to so plačevali neskušeni naseljenci, ki so prihajali semkaj iz družih Zjedinjenih držav in iz Anglije in so jim prihajali v kremplje. Prekrasne izdane knjižure z velikimi in malimi zemljevidi so kar preplavljale severne kraje v več deset tisoč izvodih. V njih se je pisalo, da je le treba vtakniti v zemljo pomarančno drevesce, pa v dveh ali treh letih že donaša vsaj po 100 dolarjev na leto. Leta so se v takih brošurah kar spremenila v mesece in stroški so kar zginili v sladkih ustih zemljiških agentov. Bajni dohodki so se obetali v bližnji bodočnosti. Pri tem je pa še podnebje skrajno ugodno, jednako merno brez prevelike vročine, posebno ugodno za ljudi, ki so si kako z delom oslabei zdravje na severu. Pogosto je celo mene tak lepo govoreč agent poteč se in prav pekoč se pod navpičnimi žarki tropičnega solnca mi hladnokrvno dokazoval, da je po leti v Floridi dosti zdravejše in prijetnejše nego po zimi.

Amerikanci so skrajno previdni in preudarljivi v navadnih stvareh, ali hitro se dajo vjeti na vsako novost. Špekulativni duh je pri njih bolj razvit kakor pri katerem koli narodu in vse še neobjasnjeno jih posebno mika. Sivi starci, ki so vse svoje življenje vspešno delali na kakem poprišču, se dajo lahko vjeti, če se pokaže kaj novega, kar obeta naglo obogatitje. Mnogo tisočev se je lotila „pomarančne gorečnice“; popustili so poprejšna bivališča in svoja dobro spletajoča se podjetja in prišli v Florido z rodbinami, naselili se v gozdih in nasadili pomaranče ter čakali sadu. Leta 1883. in 1884. je prišlo toliko priseljencev, da za nobeno ceno ni bilo dobiti pomarančnih drevesc

za sajenje, cena je jim poskočila na pet dolarjev za drevesce in vagone za vagonmi so jih privažali iz Lujizijane in Kalifornije. Cena za zemljo se je povišala od 3 do 5 dolarjev za akr 1884. leta do 100. 150 in celo 250 dolarjev za akr 1887. leta. Majhna sela osnovana leta 1884.; kakor glavno mesto grofije Orange Orlando, zrastle so v mesta z desetisoči prebivalci, v katerih so se neznano podražila dobra mesta za grajenje hiš. Ko sem v juniji 1881. leta prišel v Orlando je bila še le dvanajstorica hiš in se je sodišče za novo grofijo še le zidalo. Ponujali so mi 160 hektarov zemlje poleg sodišča za 1500 dolarjev. Bil je še sam gozd, samo koli in klini projektovane železnice bili so jedino znamenje civilizacije, Tedaj sem se jaz odrekel ali 1887. leta stala je ta zemlja že čez milijon dolarjev, in dobra mesta, 25×75 čevljev obsegujoča, so se prodajala po 10.000 dolarjev. Ko je pa leta 1887. rumena mrzlica opustošila Tampo, leta pozneje pa Jacksonville je Orlando trpel še več nego ti dve mesti. Polovica hiš je bila prazna, zavarovalnice niso hotele zavarovati pošlopj, prodati kaj za kako ceno je bilo popolnoma nemogoče, bogatini so naenkrat bili berači, večina špekulantov je popolnoma propala; samo nekateri so se ohranili, ki se niso predaleč izpustili v špekulacije. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Bankovci od aluminija. Znani veliki industrijec Henry Bessmer priporoča, da bi napravili bankovce od aluminija. Ta kovina je lahka in se rada ne topi in ne zgori. Papirnatih bankovcev mnogo pri požarih uniči ogenj. Tako se je poslednjih 30 let za 25 milijonov goldinarjev bankovcev bilo tako uničenih. Pri aluminiji bi ne bilo take nevarnosti.

Usmrtenje s plinom. Ker se usmrtenje zločincev v Ameriki z elektriko ni dobro obneslo, priporočajo nekateri, da bi za naprej obsojence na smrt usmrtovali s svetilnim plinom. Zaprli bi ga v trdo zaprto sobico, v katero bi izpustili svetilni plin, kateri bi obsojenca hitro omamil in zadušil. Čutil bi ničesa drugega ne, kakor malo neprijeten smrad.

Ognjenik oživil. V Čilu v južni Ameriki začel je nakrat brizgati 1709 metrov visok ognjenik Calbuca, o katerem se je mislilo, da je že davno ugasnil. Lava je že pritekla na podnožje gore.

Novice.

Dopisi.

Iz Zeleznikov, 9. januarija 1894. (Raznoterosti.) Prestopili smo prag novega l. 1894. „Vsak čas ima svoje cvetke“, pravi stara prislovica, in to se potrjuje tudi pri nas. Mraza imamo zadosti, snega ravno za pravo silo in potrebo; — letos se pa drenja tudi še tretja nadloga vmes, „Influenca“ namreč. Do letos nam je v naših krajih ta „ne bodi je treba“ bolezen prizanašala, a prišla je zdaj tudi v našo dolino in nastopa tu pa tam precej strogo tako pri odraslih, kot pri otrocih. Smrti vendar noče imeti za tovaršico, vsaj pri nas ne. In poslednjega smo zadovoljni. Imamo pa, hvala Bogu, zdaj tudi zopet enkrat zdravniško pomoč, stalno v našem kraju, s čimer nam je na moč vstreženo. Ali je tega pač treba, da trpimo v

Avstriji toliko pomankanje zdravniške pomoči? Dobro osnovane kirurški šole, kakoršne smo nekdanj imeli, bi temu zlu kmalu in zdatno storile konec. Javna tajnost je, kedo so kopali ravno imenovanim šolam v Avstriji grob; prepričani smo tudi, žali! da z lepo ne oživijo več; je pa tudi, in ostane resnica, da naj si bo že človek v tem ali onem stanu, če se zanemarja in dalje ne izobrazuje, gotovo nazaduje, naj nosi v svojem žepu diplomo tudi še tako sloveče univerze. Naš čas ima grdo napako, da rad vse staro zametuje; tega pa vendar nihče ne more tajiti, da smo tudi med zdravniki stare šole imeli mnogo prav vrlih, skušenih in zvedenih mož. ki so pri našem ljudstvu še zdaj v najboljšem in najveljavnejšem spominu.

Lansko leto smo brali, da se snujejo priprave za novo železnično progo Lesce-Bohinj. Privoščimo je Bohinjcem od srca. Menimo pa zraven, da bi se enaka proga Loka-Železniki gotovo ravno tako, če ne celo še bolje obnesla. Kdor ve, in opazuje promet naše selške doline, koliko se namreč iz nje izvozi dan na dan raznovrstne lesenine, oglja, lubja, železnine, škrlji, o dobrih letinah tudi sadja; — koliko nasproti pa se uvozi zopet žita, vina, stare železnine itd., prav lahko sprevidi, da bi se lokalna železnica Loka-Železniki prav gotovo dobro obrestovala. Ponovimo še enkrat: Bohinjcem železnico od srca privoščimo, pri tem pa, ko ondotna dolina šteje okolu 4600 duš, šteje jih selška blizu 8 tisoč, tedaj skoraj še enkrat toliko žele za „živi promet“. Pri tem bi lokalna železnica Loka-Železniki, ako bi gg. tehniko dobro znali priti okoli Hrastnika in mimo Petrovega brda, ne prizadjala posebnih ovir, ker bi na ta način ne bilo treba nikjer prestopiti Sore. Da smo kje tam gori v Češkej, stavimo kaj, obe progi: Lesce-Bohinj in Loka-Železniki bi gotovo že zdavnej vozili. — Možem, ki imajo za taka podjetja voljo, zmožnost in moč, kličemo toraj v spomin besede: „Kdor ne vaga, je brez blaga!“ —

Pozor tedaj, gg. podjetniki!

L — k.

Deželni zbor Kranjski.

V tretji seji dne 12. januarja t. l. interpeluje poslanec Hribar in tovariši deželnega predsednika zaradi razpisa dvojnih tehničnih uradniških služeb pri c. kr. železničnem prometnem ravnateljstvu v Beljaku, za kateri imajo pravico prositi vsled dotičnega razpisa le oni, ki so se izšolali na kaki nemški tehnični visoki šoli. V interpelaciji se označi ta način razpisa kot nepostaven, ker so javne službe vsem državljanom ednako pristopne. — Posl. Hribar in tovariši stavijo samostalni predlog o dodatnih naredbah glede nedeljskega posvečevanja. Predlog gre na to, da se odredi, da bode prodajalcem specerijskega, kolonijalnega blaga in delikates v vsem obsegu vojvodine Kranjske zapovedano, da ob nedeljah zapirajo svoje prodajalnice opoludne. — Poslanec Šuklje in tovariši stavijo samostalni predlog, da naj se razmotri vprašanje, je li način, po katerem namerava vladna predloga o direktnih personalnih davkih urediti dotične deleže posameznih dežel primeren za vojvodino Kranjsko ter ugoden državnim financam. Utemeljevanje obeh samostalnih predlogov pride na vrsto v edni prihodnji seji. — Poslanec Povše utemelji svoj in tovarišev samostalni predlog glede izvrševanja gozdnega zakona. Govornik prav dobro opisuje krivice, katere se gode našem kmetu na Gorenjskem glede paše in ostro obsoja preveliko kazen, ki se nalaga kmetom pri prestopku gozdnega zakona. Vlada naj skrbi za to, da se gozdni zakon prav tolmači in da ne bo v škodo tlačnemu kmetu. Predlog izroči se združenemu finančnemu in upravnemu odseku. — Odobri se računski sklep kmetijske šole na Grmu za l. 1892 in pritrdi se proračun te šole za l. 1894. — Vzame se na znanje poročilo finančnega odseka o računskem zaključku prisilne delavnice za l. 1892 in poročilo o proračunu za l. 1894. Prošnji Jan. Dražila in Ferdinanda Drenika za zvišanje miloščine se odklonita. — Prošnja učitelja M. Ivanetiča

za dovolitev 1. in 2. starostne doklade se odkloni. Učitelju Fr. Pavlinu dovoli se na tri leta poleg pokojnine 240 gld. še po 120 gld. osobne doklade. Prošnja učiteljev 2. in 3. plačilnega razreda v Ljubljani se odkloni. Učiteljema na ljudski šoli v Toplicah-Zagorji se dovoli osebna doklada, katero je prej plačevala premogokopna družba in se naroči deželnemu odboru, naj jo skuša iztirjati od družbe, ki jo je l. 1891 ustavila. — Poslanec Klun poroča o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1894, katerega potrebščina znaša 346.796 gld., pokritje pa 23.301 gld., primankljaj je pokriti z 10% šolsko priklado. Pri tej točki vnela se je daljša debata, katere se je udeležil poslanec dr. Tavčar, ki se je posebno spodtkoval na prevč nemški učiteljski pripravnici in je predlagal nastopno resolucijo. Deželnemu odboru se nalaga, da naj se z nova prične pogajati s c. kr. vlado v ta namen, da se v Ljubljani z ozirom na žive potrebe naše slovenske države v večjem obsegu vpelje slovenščina kot poučni jezik, in da se posebno moškem in ženskem oddelku te pripravnice ta pouk ednakomerno uredi. Govorili so še deželni predsednik baron Hein. ki je rekel, da prevzame vso odgovornost za sedanjo uredbo pripravnice, poslanec Šuklje in poslanec dr. vitez Bleiweis, ki sta zavračala deželnega predsednika, potem posl. Tavčar, Schwegel, Murnik in poročevalec. Proračun se je na to odobril in dr. Tavčarjeva resolucija vsprejela.

— **Vojaške vesti.** Poveljnik kranjsko-primorskega domobranskega polka št. 5. polkovnik Rudolf baron Gall pl. Gallenstein, odlikovan je z redom železne krone tretje vrste. — Poveljnik kranjskega domobranskega bataljona št. 25 podpolkovnik Ivan Wodniansky dobil je zaradi bolezni enoleten odpust; namesto njega je imenovan poveljnikom 25. bataljona stotnik Karol vitez Andrioli.

— † **Janez Vodopivec** je 12. januarja mirno v Gospodu zaspal dopolnivši svoje 75 leto. Pokojnik bil je po telesu reven mrtvoudnih nog; vendar je svoje življenje dokončal kot trgovec iz mladih nog. Radi tega bil je na široko znan, ako pomislimo, da v prvem času njegovega kupčevanja ni bilo prodajalnic kot dan danes. Na svojem mestu ni bil le trgovec, ampak blagodušen človek, ki ni poznal sovraštva. Blagor svoje občine, blagor slovenskega naroda mu je bilo nad vse. Radi tega je mnogo čital ter se bogatil z znanostmi potrebnimi v vsakdanjem življenju. Kar je novega čital ni obdržal sam za se, temveč skušal je širiti med svoje občane. „Novice“ so bile njegov biser. Vestno je čital in tudi hranil slednji list od prvega začetka, tedaj je bil skoro gotovo najstarejši stalni naročnik „Novicam“, v katere je v svoji mladosti večkrat dopisoval. Da bi se mladina omikala, napeljal je občane, da so si že pred 40 leti sezidali lepo šolsko poslopje. Ko je bilo česa potreba v olepšanje ali poboljšanje v občini, bil je glavna oseba, koja se je potezala. Občani kamenske fare so bi rekel vedno tudi sledili njegovim modrim nasvetom. Bil je toraj v obče spoštovan in čislán od slednjega, ki je imel priliko ž njim občevati. Iz obilne udeležbe spreveda pri pogrebu dne 14. t. m. videlo se je, koliko sre si je pridobil v svojem življenju. Med ginljivim nagrobnem govorom vis. čast. gosp. Andr. Brezovskega, župnika rifenberškega, solzilo je sleherni oko želeč na srečno snidenje —.

— **Na svetovni razstavi v Čikagu** bila je odlikovana tudi bivša učenka tukajšnje c. kr. strokovne šole za umetno vezenje gospodična Adela Czerny in sicer za svoj razstavljeni pečni zastor.

— **Tatici** Na ljubljanskem kolodvoru prijela je policija te dni dve ženski Ano Mayer in Marijo Mederer, obe z Bavarskega doma, ker sta nekemu gostilničarju v Trstu ukrali 74 gld. denarja ter precej srebrnine in zlatnine v vrednosti do 300 gld.

— **Premog** so pričeli iskati v Zbiljah pri Smledniku.